

SP Kvalita I.

**ZKOUŠKY PROFILOVÉ ČÁSTI
MATURITNÍ ZKOUŠKY
KONANÉ FORMOU VYPRACOVÁNÍ
MATURITNÍHO PROJEKTU
A JEJÍ OBHAJOBY PŘED
MATURITNÍ KOMISÍ**

cermat

Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání

Úvod

Záměr vytvořit metodické zázemí a podklady pro transparentní a srovnatelné evaluační prostředí pro konání **maturitní zkoušky formou vypracování maturitní práce a její obhajoby před zkušební maturitní komisí v rámci SP Kvalita I** vycházel jednak z návrhu znění zákona (školský zákon), který tuto formu zkoušky zahrnul do možných forem konání maturitní zkoušky (dále jako MZ) v profilové části MZ, a také z požadavků středoškolského prostředí na sjednocení postupů konání a hodnocení této formy maturitní zkoušky.

Problematicke této specifické formy konání maturitní zkoušky se CERMAT v rámci *SP Kvalita I* věnoval v aktivitě 1A2 (úkol 1A2U1 – Zavedení nových forem konání maturitní zkoušky) po celou dobu trvání projektového období (2005 – 2008).

Plánované činnosti a výstupy byly zpracovávány jak s ohledem na v té době platné legislativní dokumenty, tak s ohledem na probíhající transformační procesy v oblasti výuky i evaluace na středních školách zakončených maturitní zkouškou. Do plánovaných aktivit se promítaly také základní myšlenky RVP, tj. vychovat a vzdělat žáky tak, aby dobře obstáli v životě, podpořit jejich schopnosti svobodné a tvůrčí práce, samostatného myšlení a odpovědného rozhodování, chápání společenských vztahů a života v souladu s obecně uznávanými životními a mravními hodnotami a demokratickými občanskými postoji.

Maturitní zkouška formou vypracování maturitní práce a její obhajoby před zkušební maturitní komisí není v gesci CERMATu. Formy zkoušek v profilové části si škola volí sama, stejně tak si škola připravuje sama obsah atd.

Legislativní rámec

Maturitní zkouška konaná formou vypracování maturitní práce a její obhajoby před zkušební maturitní zkušební komisí je zakotvena ve školském zákoně (§ 79) v kontextu profilové části maturitní zkoušky:

§ 79

Profilová část maturitní zkoušky

- (1) Profilová část maturitní zkoušky se skládá ze 2 nebo 3 povinných zkoušek. Počet povinných zkoušek pro daný obor vzdělání stanoví rámcový vzdělávací program. Ve školách a třídách s vyučovacím jazykem národnostní menšiny je jednou z povinných zkoušek zkouška z jazyka národnostní menšiny.
- (2) Žák může dále v rámci profilové části maturitní zkoušky konat nejvýše 2 nepovinné zkoušky. Žák může volit nepovinné zkoušky z nabídky stanovené ředitelem školy. Zvolené nepovinné zkoušky se uvedou v přihlášce podle § 81 odst. 1.
- (3) Ředitel školy v souladu s prováděcím právním předpisem určí nabídku povinných a nepovinných zkoušek podle rámcového a školního vzdělávacího programu, včetně formy, témat a termínů konání těchto zkoušek, a zveřejní toto své rozhodnutí na veřejně přístupném místě ve škole a současně též způsobem umožňujícím dálkový přístup, a to nejpozději 12 měsíců před konáním první zkoušky profilové části maturitní zkoušky.
- (4) Zkoušky profilové části maturitní zkoušky se konají formou:
  - a) vypracování maturitní práce a její obhajoby před zkušební maturitní komisí,
  - b) ústní zkoušky před zkušební maturitní komisí,
  - c) písemné zkoušky,
  - d) praktické zkoušky nebo
  - e) kombinací dvou nebo více forem podle písmen a) až d).
- (5) Obhajobu maturitní práce podle odstavce 4 písm. a) a zkoušky konané formou ústní zkoušky podle odstavce 4 písm. b) koná žák po úspěšném ukončení posledního ročníku vzdělávání. Žák může konat profilovou část maturitní zkoušky i v případě, že nevykonal společnou část maturitní zkoušky úspěšně.
- (6) Profilová část maturitní zkoušky je veřejná s výjimkou zkoušek konaných formou písemné zkoušky a jednání zkušební maturitní komise o hodnocení žáka; zkoušky konané formou praktické zkoušky jsou neveřejné v případech, kdy je to

nutné z důvodu ochrany zdraví, bezpečnosti práce a u zdravotnických oborů také z důvodu ochrany soukromí pacienta.

- (7) Žák koná profilovou část maturitní zkoušky ve škole, jejímž je žákem.
- (8) Žák vykoná úspěšně profilovou část maturitní zkoušky, pokud úspěšně vykoná všechny povinné zkoušky, které jsou její součástí.

Cíle

Cílem aktivit zaměřených na řešení problematiky maturitní zkoušky formou vypracování maturitní práce a její obhajoby před maturitní komisí v rámci *SP Kvalita I* (dílčí úkol 1A2U1) bylo **sestavit výchozí podkladový soubor materiálů metodického a evaluačního charakteru pro vybrané cílové skupiny** (učitel, žák, členové maturitní komise, vedení školy). Autorská skupina, která dílčí úkol zpracovávala, si nekladla za cíl zpracovat rigidní, závazné a uzavřené výstupy, které by v heterogenním středoškolském prostředí neobstály, ale vytvořit společný **modelový** fundament, který by vymezil společné prvky, např.:

- Evaluace (hodnocení) zpracované maturitní práce a ústní obhajoby;
- Vypracování maturitní práce (rozsah, struktura, klíčové požadavky, grafická úprava, přílohy, bibliografie apod.);
- Výběr tematických okruhů a témat;
- Evidence a dokumentace (příhláška, zápis o hodnocení apod.);
- Vedení žáka během zpracování maturitní práce.

Vývoj výstupů vycházel ze snahy podpořit co nejširší rozvoj osobnosti žáka, přičemž za oblasti rozvoje osobnosti žáka byly zvoleny:

- motivace,
- samostatnost a odpovědnost,
- formulace obecných a specifických cílů,
- efektivní přístup k činnosti i ve výsledku, tzn. závěr obecně aplikovatelný v praxi,
- znalost metod získávání informací a jejich statistické zpracování,
- práce se specifickými zdroji informací (vyhledávání, třídění, souvislosti, analýza, rozpoznání validity, objektivní závěry),
- gramatická, obsahová a formální správnost,

- schopnost propojování znalostí a dovedností z různých oborů a jejich aplikace v reálném životě,
- flexibilita myšlení,
- kreativita,
- prezentace názorů a postojů,
- komunikační dovednosti a technika prezentace.

Materiál zpracovaný v rámci *SP Kvalita I* byl vytvářen v obecné a modelové rovině s tím, že pro jednotlivé specifické obory/předměty může být modifikován školou v intencích společně přijatých norem a pravidel.

Vzhledem k rozsahu zpracovávaného tématu byla v dílčím úkolu akcentována ta stránka maturitní zkoušky, která řeší otázku vypracování maturitní práce. Obhajoba maturitní práce před maturitní komisí byla součástí dílčího úkolu v rovině komparativní a dokumentační.

Výzva

Je naším cílem podnítit ty školy, které mají zkušenosti s konáním MZ touto formou nebo které vidí pro některé vyučované předměty perspektivu konání MZ touto formou, aby navázaly v rámci vlastních interních aktivit či formou grantových/projektových záměrů na započaté dílo, a to jak formou:

- podnětů pro aktualizaci či úpravy,
- společného informačního a komunikačního kanálu pro školy, kde tuto formu zkoušky realizují,
- specifických oborových variant.

Případné podněty pro aktualizaci či úpravy můžete ve školním roce 2008/2009 směřovat na Mgr. Pavlínu Davidovou (davidova@cermat.cz).

Shrnutí průběhu dílčího úkolu

Předpokladem pro zahájení prací na koncepci nastartování kvalitativních změn v ověřování a evaluaci maturitní zkoušky konanou formou maturitní práce byla evaluace dostupných podkladů z místních i zahraničních zdrojů a vzorků žákovských prací, na jejímž základě byly formulovány požadavky, které mohou přispět ke zvýšení srovnatelnosti procesu ověřování a evaluace této formy MZ. S ohledem

na zjištěnou obsahovou, metodologickou i evaluační nesourodost a nesrovnatelnost prostředí, ve kterém se na limitovaném počtu žáků tato forma zkoušky realizovala, byly specifikovány vývojové oblasti společné všem maturitním předmětům, které mohou pozitivně ovlivnit úroveň srovnatelnosti, a transparentnosti této formy zkoušky. Ze skupiny maturitních předmětů byly vytipovány modelové předměty, které reprezentovaly různorodost systému. Struktura předmětů byla přizpůsobena plánovanému záměru a vybrané pilotní škole, která v rozšířené míře využívala ve sledovaném období tuto formu zkoušky jako průběžnou metodu výuky v rámci všech maturitních předmětů. V přípravné fázi byly vybrány předměty, u kterých byl předpoklad kontinuálního procesu po dobu projektu u dostatečného počtu žáků: základy společenských věd (ZSV)/Občanský a společenskovědní základ (OSZ), dějepis, VYT a ekonomika. V průběhu realizace úkolu došlo u dějepisu a VYT k přerušení kontinuity činnosti na 1 až 2 roky (žádný žák si tuto formu MZ pro daný předmět a školní rok nevybral), výstupy byly proto zpracovávány pouze pro všeobecný vzdělávací předmět ZSV/OSZ a odborný předmět ekonomiku, a to na menším než plánovaném vzorku žáků.

Základními aspekty pro zpracovávané materiály k *maturitní zkoušce konanou formou vypracování maturitní práce a její obhajoby před zkušební maturitní komisí* byly především:

- 1) Samostatná realizace ze strany studenta a osobní zájem.
- 2) Interaktivní spolupráce mezi studentem a pedagogem (vedoucím práce).
- 3) Spolupráce a vzájemná informovanost mezi pedagogy.
- 4) Organizační opatření projektové práce.
- 5) Prezentace a obhajoba maturitního projektu.

Popis a průběh aktivit

Přípravné práce byly zahájeny v roce 2006 v rovině odborné přípravy, sběru informací a rozborů vzorových prací žáků. Následně byl sestaven expertní tým, formulovány specifické cíle a pojmenovány oblasti, které nejvíce ovlivňují nízkou úroveň srovnatelnosti a objektivitu této formy zkoušky (absence evaluačních nástrojů, nejednotnost koncepce zpracování maturitní práce ve smyslu formálním, grafickým i obsahovém a nejednotnost ve vedení žáka během zpracování této formy

zkoušky). Práce expertního týmu v průběhu celého realizačního období spočívala především ve vývoji jednotného konceptu zpracování maturitní práce a evaluačních nástrojů vztahených k maturitní práci (písemná část), tj. **kritéria hodnocení, hodnotící škála, evaluační postupy, metodika vedení žáka během zpracování práce**. V rámci úkolu nebyly řešeny evaluační nástroje ústní části této formy zkoušky, tj. obhajoby maturitní práce. Veškeré návrhy produktů byly ověřovány členy expertního týmu v průběhu každého školního roku a opakovaně revidovány. Pilotní ověření funkčnosti produktů proběhlo na konci každého školního roku v rámci ostré maturitní zkoušky. Průběh maturitní zkoušky zdokumentovaný audio záznamem produkce žáka a výsledky z ostrých maturitních zkoušek byly vždy rozebrány a promítly se do finálních výstupů úkolu, které reprezentovaly zobecněný přístup využitelný pro širší skupinu maturitních předmětů. Výstupy byly učitelům i žákům pilotní školy prezentovány na webových stránkách.

Výstupy

Výstupy zpracované na konci realizačního období *SP Kvalita I* pro tuto formu MZ z cizího jazyka jsou uzavřením etapy vývoje evaluačních nástrojů a postupů pro zpracování maturitní práce, ústní část této formy zkoušky (obhajoba práce) byly řešena pouze v rovině sběru podkladů (nahrávky obhajoby žáků) pro ověření funkčnosti zpracovávaných produktů.

V období realizace dílčího úkolu v rámci *SP Kvalita I* (2005 – 2008) byly postupně zpracovány materiály metodického charakteru jak pro žáky, tak pro pedagogy (na základě vnitřního připomínkového řízení, expertních posouzení reálných¹ produktů žáků – maturantů a zkušeností z jednotlivých fází teoretické a praktické aplikace). Zpracovávané výstupy byly:

- 1) **Metodický pokyn ke zpracování** maturitní zkoušky konané formou vypracování maturitní práce a její obhajoby před zkušební maturitní komisí (tímto metodickým pokynem se řídí žák – maturant i vedoucí maturitní práce).

---

¹ Tato forma zkoušky probíhala v celém sledovaném období jako „ostrá“ maturitní zkouška. Funkčnost vytvářených materiálů byla ověřována v rámci těchto „ostrých“ maturitních zkoušek.

- 2) **Hodnocení** maturitní zkoušky konané formou vypracování maturitní práce a její obhajoby před zkušební maturitní komisí (původní písemné hodnocení maturitní práce bylo během let doplněno bodovou škálou, která hodnocení jednotlivých pedagogů sjednotila).
- 3) **Metodický pokyn pro vedoucího** maturitní práce (tento metodický pokyn unifikoval činnost vedoucích projektů).
- 4) **Projektová administrativa**, tzn. přihláška studenta, osobní list studenta, průběžné hodnocení práce na maturitní práci, závěrečné hodnocení činnosti v semináři.